

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacræ Theologiæ Professoris, Et sanctæ Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtvtibvs,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatvs De Conscientia, De Peccatis, De Legibvs, De Fide, Spe,
Et Charitate

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

17 Quæ intentio requiratur in subdito, vt legi, & præcepto satisfaciat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](#)

3 Quid si periculum viræ annexum non sit actioni præceptæ, sed vel à natura, vel ab extrinseco incurrit, tunc diffingendum est, vñ diffinximus trax. 2. de peccat. disp. i. p. 15, si enim res aliqua intrinseca mala sit, non potest timore mortis honestari: hac enim de causa mentiti non potes, neque fortificari, neque occidere: et si scias mortem libitum, p. facias, b. d. modo non licet tibi maducare idolo ob. ita, vel celsate ab auditione Missæ, vel ieiunium violare, si in contemptum religionis hæc actions expostulantur, quia iunc est religionem contemnere, quod est intrinseco malum. Aliæ vero actions sunt solo iure positivo, sive diuino, sive Ecclesiast. co. præcepta: & hæc aliae sunt speciales, aliae communes, si speciales sunt, quæque singulos respiciunt, non obligant cum gauxi detinimento vite, imo neque honoris, aut rei familiaris. Non enim teneris cum graui horum detinimento, ieiunare, audiire Missas, solvere decimas, communicate in Pascite, &c. At si actions communes sunt, hoc est pertinentes ad communem ritum sacramentorum ut est obseruatio sigilli, consecratio in viro specie, & in pane azymo in Ecclesia Latina, celebrare vestibus facies, miscere aquam vino & familiæ: exstimo cum periculo vita obseruanda esse, quia hæc obseruatio pertinet ad bonum commune religionis, quod præferendum est cuiuslibet speciali temporali cauilibus: & de aliquibus actionibus est res omnis certa ob nullum eum periculum, violari potest sigillum confessio- nis neque consecratio fieri in una specie: sed hoc nulla alia ratione, nisi quia pertinet ad ritum communem, & rectam sacramentorum administrationem. Sed hæc ratio etiam militat, et si non ita efficiatur in aliis actionibus. Ergo, Vide dicta loco allegato.

P V N C T V M XVII.

Quæ intentio requiratur in subdito, ut legi, & præcepto satisfaciar.

- 1 Præcepta aliae sunt affirmativa, aliae negativa.
- 2 Non potest esse intentio faciendo rem præceptam, & non satisfaciendo præcepto.
- 3 Si ita rem præceptam exequaris, ut velles non exequi, si posses, pecunia.
- 4 Aliud est non violare præceptum, aliud illud impiere.
- 5 Si coactus facias rem præceptam, coactione non tollente libertatem, præcepto satisfacies, secundis illam tollit.
- 6 Proponitur quadam obiectio, & sic ei satia.
- 7 Pro clariori superiori doctrina, intelligentia duo inferuntur.
- 8 Non est necessarium habere intentionem expressam satisfaciendo præcepto, ut præcepto facias statu.
- 9 Proponitur quadam obiectio, ut quam plures sentiunt te non satisfacero præcepto, absque intentione satisfaciendi illi.
- 10 Satisfaci obiectio.
- 11 Quid dicendum; si animo expresso non satisfaciendi illa Missa, aut recitatione præcepto, Missam audis, & horas canonicas recitas? qui sentiunt, & quibus probent te non satisfacere.
- 12 Probabiliter est te satisfacere.
- 13 Proponitur duplex obiectio, ut doctrina data eliceat, & solvatur.
- 14 Solum in argumenta n. 10, additum.

1 Suppono primum, Præcepta, seu leges, aliae sunt affirmativae, aliae negativa. Affirmativa sunt, quæ actum aliquem positiuum imperat: negativa, quæ negant.

2 Suppono secundum, aliquos distinguere duplum intentionem, aliam faciendo, vel omittendo rem præceptam, aliam satisfaciendo præcepto imposito: dicunt enim, te possit habere intentionem audiendi sacra dicta facta, quod est res præcepta non tam habere intentionem satisfaciendi præcepto imposito. At credo hoc esse impossibile, nisi ex ignorantia procedas: nam si senseris habebas intentionem efficaciter faciendo rem præceptam, simul etiam habes intentionem præcepto satisfaciendi: nam præcepto sit formalet in actu exercito efficiendo, quidquid præcipitur.

3 Tertio suppono te peccare, & in voluntate transgredivi præceptum, si ita rem imperatam exequis, ut velis non exequi, si posses, aut nisi timor penitentia adfert; quia talis voluntas est voluntas contraria præceptio. Secundus vero dicendum est, quando eam conditionatum voluntatum non habes, sed solum ab solutum implendi præceptum: esto in intellectu diuino verum si secluso timore penitentia te non exequuntur præceptum; quia Deus neminem condemnat propter voluntatem, quam habitus foret, sed propter voluntatem, quam de præsenti habet contrarium legi.

4 Quarto suppono aliud esse non violare præceptum, aliud implere illud. Ad non violandum præceptum, nulla per se intentione requiritur, leuis vero ad illud implendum. Explicatam in præceptis negativa, quam affirmativa, ebris enim, dor-

mient, & omnino oblius nullam habet intentionem, & tamen non violat præceptum, sive negativum, sive positivum sive quia violari non possunt ab illo cognoscere, & libertate. At dicti non potest; illa præcepta implere, quia ad præcepta implenda, sicuti ad violanda requiritur libertas: humana enim actions, non animales præcipiuntur. Ergo requiritur voluntas falem faciendo opus præceptum.

Est autem maxima differentia inter præcepta negativa, & positiva: nam negativa cum non requirant actionem, impleri possunt sine via intentione, & voluntate, eo enim ipso, quo quis futrum non committit, dicitur præceptum non furandri implere: at si præcepsum est affirmatum, cum requirat actionem liberam, impleri non potest absque voluntate, & in his omnes Doctores conuenient, & concident, si ex vi horum esses obligatus audire Missam: vi bene nota habet Sanchez, supra, quia sunt quasi quedam speciales leges, & præcepta. Et quidem si coactio non tollat libertatem, sed ilam diminuat, ut continetur, quando procedit ex meta, censio tanquam certum præcepto fieri fas, quia est actio simpliciter libera, & ita teneri Azor. tom. 1. inf. morali, lib. 10. c. 12. q. 9. Th. Sanchez, lib. 1. in Decal. c. 3. Suar. lib. 2. de legib. c. 10. & lib. 1. 6. 29. Bonac. disp. 1. q. 1. p. 10. His potest.

5 Prima difficultas est in præceptis affirmatiis, an inuitus, & sine voluntate possit illa impiere, ita ut manus debilitatus. Verbi gratia, assilis coactus sacrificio Missæ attentione requiriadur ad implendum præceptum, manusne debilitatus: (& id est de voto, iuramento, & conscientia, si ex vi horum esses obligatus audire Missam: vi bene nota habet Sanchez, supra, quia sunt quasi quedam speciales leges, & præcepta.) Et quidem si coactio non tollat libertatem, sed ilam diminuat, ut continetur, quando procedit ex meta, censio tanquam certum præcepto fieri fas, quia est actio simpliciter libera, & ita teneri Azor. tom. 1. inf. morali, lib. 10. c. 12. q. 9. Th. Sanchez, lib. 1. in Decal. c. 3. n. 7. Salas disp. 1. p. 9. de legib. c. 1. p. 33. & 34. Suar. tom. 2. de relig. lib. 4. 6. 2. 6. n. 32. Bonac. disp. 1. q. 1. p. 10. num. 5. vbi bene dicit pueros facilius Missæ præcepto, si audire cum debita intentione, quamus nollent illam audire, nisi flagella immittere, & n. 8. absolute dicit istum grauem non obligari adimplitionem præcepti. At si coactio omnino libertatem tollit, ita ut velò inuitus, & coactus sacrificio assilis, existimo probabilius te non iuris facere præcepto, neque debilitatum manere audiendi facultati tenet Molin. tractat. 5. de infit. disp. 1. p. 56. à num. 2. Azor. tom. 1. lib. 7. cap. 2. quæst. 6. & lib. 10. c. 12. q. 9. Suar. 3. tom. in 3. p. disp. 8. & 9. sec. 3. verbi. circ. posteriore partem, & lib. 2. de legib. cap. 10. num. 4. & lib. 1. cap. 19. in prim. Bonacina supra. n. 6. Salas disp. 9. de legib. c. 1. p. 32. Thom. Sanchez lib. 1. in Decalog. cap. 13. n. 5. Ratio est, quia iniqui non potest præceptum, quia efficaciter opus præceptum: at præceptum non est tibi impositum de opere aliquo necessario, sed de opere, quod in tua summa sit voluntate. Ergo dum non efficacis opus, quod omittere possis, præceptum non imples.

6 Dices illa actione coacta tu non implere præceptum mortaliter, hoc est, in voluntate, implere tamen te ipsa, ita ut exculpat manus iterum Missam audire: sicuti si tibi esset præceptum ieiunandi impositum, & ieiunis te ieiunares, & si in voluntate præcepto non satisfaceres, satisfacces tamen re ipsa, siquidem in re ipsa non transgrediis præceptum ieiuniorum præceptio: neque de ieiunioribus censura esset imposita, illam nullo modo contraheres. Item si præceptum habetas erogandi elemosynam, & inuitus daret, neque obligatus es iterum dandi, sicut si debet restituiri facere, & inuitus, aut aitios mente restituieras, censes tibi obligatio restituisse. Ergo.

Répondes in voluntate, neque in re implere præceptum: quia non fecisti rem præceptam: quia est auditio libera facili. In præcepto ieiuniorum sentis dicendum est, quia non requirit actionem, sed negationem: id que patet sine via voluntate re ipsa impleri: eti non implere mortaliter. Præceptum vero eleemosyna, eti non implreas, quando inquit tribus: ut facis ut res ita mortaliter, ut censes omnino obligatio illius: nam obligatio dancæ eleemosynæ pronenicitur ex necessitate pauperis, suppeditis in te facultate succurrendi: quando autem aliqua ex his circumstantiæ deficit, cessat præceptum. Idem præfus est in refutacione: nam licet ei non satisfacces inuite reddendo ablatum: at redi oculo ablatu, cessat tibi obligatio, aliud reddendi, quia iam cessat retentio rei alienæ, quæ etat conditio necessaria ad restitutionem obligacionis, ad summum enim obligati potes te esse contentum de tali redditione.

7 Ex quo sit ebrium, vel dormientem recitatem orationem aliquam debitam ex voto, vel præceptio, præceptio non satisfacete quia non est actio illa, quæ impetratur: ita omnes Doctores, ut dicit Salas de legib. c. 9. sec. 2. n. 3. conscientiam, Suar. Bonac. & Sanchez, supra.

Secundo inferunt Sanchez lib. 1. in Decalog. cap. 13. num. 3. Bonacina punct. 10. num. 4. Accidentem ad Ecclesiasticum mitiandæ res diuinæ, si sacerdos interim adest altare, ad celebrandum Missæ sacrificium, non satisfacere præcepto audiendi sacra dicta, quia non habuit intentionem audiendi factum, vel solum mitiandi. At credetem vero præcepto satisfacisse, si intentione requisita facio interfici: quia interfici facio non violenter, sed liberè. Ergo habuit voluntatem audiendi sacra dicta, haec enim voluntas separari non potest ab illa moralitate & religio præcepta. Neque oblitus cum primum accessit ad Ecclesiasticum non habuisse animum audiendi sacra dicta, putabat enim

enim vel non esse faciendum sacram vel non fore illi presentatione debita attentione: sed facto iam facto si ipse debita intentione assit, iam vult factum audite, neque intentio meditatione obesse illi intentionem potest.

Si ergo difficultas est, an necessario habebas debere in-

⁸ Secunda difficultas est, an necessario habeas docere intentionem satisfaciendi praecepto, ut satisficias, & de obligatus manus.

In qua te existimo necessarium non esse te habere voluntatem explicitam facit acendi praeccepto nam etiam si ex ignorantia praecipit tem praeceptum exquisitis, praecipio satisfaciens, taliter, quod debilitatus illo maneras. Veibi granis ignorans esse dictum festum, & hac ignorantia stante audis facrum potest vero cognoscis esse dictum festum, non teneris alius sacramentum, sed poteris reputare ut praecipio satisfaciebas: ita cipeleas Auct. ton. 1. lib. 7. cap. 2. quatuor. 6. & lib. 10. cap. 12. quatuor. Suarez tom. 3. in 3. part. disp. 88. sec. 3. & lib. 3. de legib. 29. in causa prima p. Valquer 1. 2. quatuor. 100. art. 9. in exppositio- nate lateris. 3. valent. 1. 2. dis. 6. quatuor. 2. punct. vi. fine. Bo- siodius. de leib. nesci. p. purific. 10. num. 9. Henrict. lib. 9. de

Ratio est quia impletio præcepti, est exequitio rei præceptæ, sed ignoratis esse impositum præceptum exequis libere rem præceptam. Ergo laisfacis præcepto.

Dices. Præceptum implexi non potest sine cognitione. Ergo si ignoratio præceptum fecisti rem præcepnam, præcepto non satisfacta. Antecedens probat. Tunc quis præceptum obligat ad sui notitiam: qui enim negligens est in cognoscendis præceptis sibi impositis, peccat; sed hoc nulla alia ratione velunt, nisi quia implexi non possunt sine cognitione. Ergo nam enim, quia ignoratio præceptum non facit actum obediencie. Ergo præceptum non implet, item si debet resiliere cunctum patituribus od male pars; & huius obligacionis, immemor totidem in elemosynas tributas, adhuc non extinguis debitur. Ergo signum est ad præcepti adimplectionem necessariam esse præcepti cognitionem; & ex voluntate illi satisfaciendi executionem procedere. Propter hanc obediencionem Sylvestrus, hora 9.11, dictio n. 14. & Ludovicus Lopez lib. I. de contrariis cap. 53. fol. 198. sententia te debet intentione habere satisfaciendi præcepto factem in virtute, & reputat probabile Petrus de Ledetimo sum. de sacramentis, tral. de Eucharistia cap. 27. fol. 10. conclus.

io. Facile tamen respondetur præceptum per se, & regulatius impleri non possit sine cognitione, id est obligari ad suavitatem per accidens tamen, & calu impletur abfque cognitione illius solum ex cognitione, & noritia rei, qua præcepta est, & voluntate facienti, illamq[ue] sit voluntas facienti, quae tamen præcepta est. Cum vero virgutus non esse tunc opus obedientie, concedo non esse opus obedientie formalis, tamen opus obedientie materialis, quod sufficit ad præcepti adimplitionem, scilicet, quod debilitatis omnino maneat, neque enim præcepta obligant ad opus exterum ex motu obedientie faciendum aliis qui adiutori missam per vanum gloriam præcepto non satisfaccerit, sed solum obligant ad rem præceptam ex quandam, qua cum exerci possit, abfque cognitione præcepti præceptio fit. In obligationibus autem iustitiae fecus est dicendum: non enim sine cognitione obligationis exerci rem præceptam potes, quia res præcepta est voluntas, non donatio: soluto autem necessario involvitur cognitionem obligationis, & voluntatem satisfaciendi, quibus deficiens est donatio liberalis, ac proinde debitum non extinguit, & ita tener Sanchez lib. in *Capit. de oblig.* cap. 1. n. 11. cum dicit: *Lopez lib. 2. de contradic. cap. v. t. col. anteponit. Bonap. plures refutans disp. 1. q. 1. punci. 10. m. 13. Et tract. de restit. disp. 1. q. vi. punci. 2. s. 2. q. 3.* Adiecto tamen in predicto calu se sufficiunti posse, et in particulari ignores obligationem neque voluntatem specialiter habetas satisfaciendi, si tamen aliquando in genere volunti, vt si calu aliquam obligationem habetas restituendi, eleemosynâ a te facienda loco illius subfugent. Nam tunc illa eleemosynâ non propria eleemosynâ & donationes liberales sunt, sed solutiones debiti, cum ex voluntate satisfaciendi debent procedant.

II. Sed quid dicendum, cum non solum ignoratus praepeti, tem praecipitum exquiris, sed animo expresso non facias praecipi- ciendi praecipito per talen tem satisfacisse tunc praecipito Verbi gratia, auctor Missam, vel recitas horas canonicas, nolens illa Missa vel recitatione praecipito satisfacere, sed potius in tendens iterum recitate, vel aliam Missam audire. Mancens obligatur, ac si Missam non audiret, vel horas non recitat-

Elles sentunt te obligatum manere, sic Navarr. cap. quan-
do, de consecra, dif. in l. 1, cap. 13, n. 15, 17 & 28. Et cap. 16,
n. 73. Et cap. Ator lib. 10, cap. 8, 9, 7. Et cap. 11, 9. Hentiquex lib.
9 de Missal, cap. 15, num. 6, fine loan Medina C. de oratione, que
de bosis canonici iterantur, subd. Mult. 1, om. unum, in 2, edit.
cap. 14, num. 2, Petrus de Ledesma summ. tract. de Eucharist. ^{et}
17, 19, 20, 21, 20, concil. Et 2, tom. tradit. 9, cap. 4. Thomas Sanchez can valde probabilius reputat liv. 1, in Decalog. cap. 13,
n. 13. Et est quidem probabilius fact. Primo qui praecepit fa-

ristfactio, qua talis est, debet esse voluntaria, & libera quia praecipuum est, de actione humana: sed qui non vult illa recitatione praecipio satisfacere non habet voluntatem implendi praecipuum. Ergo, Secundo actus non operatur ultra agentem intentionem *l'non omnis* *ff: si certum potest, in agris ff: de acquirend. domia, sed intendo huius agentis* et non satisfacere illa actione. Ergo de facto non satisfaci. Tertio executio rei praecipita est executio rei debit: cum autem ex deuotione audi Misam, aut horas recitas, non potes dici rem debitam exequi: ham illa Misam auditio, & reeatio propterea te procedit non procedit, vt debita, sed Deo liberanter donata. Ergo nascitudo non satisfaci.

Dices verum esse te a non procedere, ut debitarnat quia in se debita est, admitti a Deo ut debitam, Sed contra: quia illa numero actio non erat debita, Ergo non est necessarium quod Deus, ut debitam illam admittat. Item Deus non admittit nostras actiones, nisi quatenus a nobis procedunt, sed illae actiones a te procedunt animo liberali, & gratuito. Ergo non admittantur a Deo ut debita. Et confirmo variis exemplis: si enim ex votis, & iuramento debetis Missam audire quotidie & tempore, quo audiatis Missam, habetis animum non satisfaciendi illa Missa, sed alia quam existimas audire, de facto satisfacis, quia non implo promissione Dico factum, sed alium cultum libetaliter Deo praetabis. Item si ex penitentia a Confessario imputata, debetis Missam audire, & audiis Missam non ut penitentia laisfacias, id ut amico placet, qui a te Missam expulsonis, non satisfaciens praecopio. Deinde si debet centum Petro & tuncidem dones animo liberali nolens vt illa donata compungatur pro debito, debitum integrum manet. Idemque est si pri Missa dicenda stipendum accepistis & velles gratis Missam dicere, non extinguentes, debitum. Ego signum est non posse satisfacere praecopio, sine voluntate satisfaciendi illi. Tandem quia leges, & praecopia obligant subdilos illa implere, ergo obligant ut id velint, quia a implenda sunt humano, & voluntario modo.

11 Nihilominus probabilius existimo te illa Missæ auditione & recitatione satisfacie: ac tene Valent. 2, 2. disp. 6. q. 1. punct. vñ. fine Suarez rom. 3, in 2, part. disp. 88. feit. 3. vers. arc. posteriorum partum latius tom. 2, de relig. lib. 4. de horis canō. cap. 16, n. 8. Vasquez de la 100, 10. art. 99. in expositione littera. a. n. 5. Lefluis lib. 2, de iufit. cap. 37. diab. 10. num. 59. & c. 46. dub. n. 42. Bonacina disp. 1. quæst. t. punct. 10. n. 19. Thomas Sanchez lib. 1, in Decalog. cap. 13. num. 13. reputat æquæ probabilem ac contrarium sententiam Aragon. 2, 2, 9. 83. art. 13. vers. sed dubitabilis aliquis. Ratio efficax est quia illa voluntas, quævis non satisfacere præcepto, inefficax est, & nullo modo obstat quoniam præcepto, satisfaciens, quia tibi præceptum imponitur tançū de Missæ auditione, & recitatione libera tali die facienda. Non enim tibi Imperatur audire sacram, aut horas canonicas recitare, ex intentione satisfaciendi præcepto nullibi enim extat præceptum de tali intentione. Et confitmo, si latra est censura aduersus illos, qui die festo Missam non audiunt vel horas canonicas non recitant: quia hoc modo audire Missam, & horas canonicas recitare censuram vitare, quia vere Missam audiuit, & horas recitauit. Ergo signum est, si aliam voluntatem non obstat præcepti satisfactionem. Quocumque advertendum est aliqua præcepta positiva esse, quæ licet in deæibus exterioribus aliquam. & cœalem intentionem, & voluntatem, necessarij ad sui constitutionem expostulant; alia vero non, recitatio enim horarum requiri intentionem solleculi Deum illa actione quare si breuiarum leges gratia addicendi, vel docendi alios non satisfacceret præcepto; quia illa recitatio non est oratio. Idem est in administratione sacramentorum si abique intentione faciendi, quod facit Ecclesia, verba proferas, esset enim talis prolatio, fīcta, & verbalis non vera sacra mentorum ministratio. In his ergo non solum actio exterior, sed etiam intentione pertinet ad rem præceptam: at in præcepto audiendi Missam, nulla alia intentione præter voluntatem audiendi seū assistendi sacrificio expostulatur. Vnde si habebas voluntatem audiendi Missam, vel recitandi horas canonicas ex mortuo coleendi Deum, etiam si expressam habebas voluntatem non satisfaciendi illa recitatione, & Missæ auditione, verè satisfacis, quia officia quidquid tibi præcepit.

13 Dices, si exequendo opus, quod mihi praeceptum est, praecepto satisfacio. Ergo non possum habere voluntatem non satisfaciendi; at in praestiti causa supponit me habere illam voluntatem & experientia constat plures habere. Ergo sicut est illo opere praecepto non fieri sat.

Respondeo voluntatem, quam habes non latisciendi, procedere ex ignorantia qua credis illa voluntate exequendi rem praecipitum non fieri satis praecipo ac proinde ex se efficaciter non esse, nec destruere priorem voluntatem, qua rem praecipiam exequaris, & qua praecipto satisfacis.

Obitices secundo. Ergo non teneor morare illam voluntatem non satisfaciendi praecetto ut praecetto satisfaciam, sed potero tuto die illam habere siquidem non obstat praecetis satisfactioni.

Respondeo non obstatre præcepti Ecclesiastici satisfactionem
argue

atque adeo ex vi illius te non esse obligatum mutare voluntatem oblati precepto diuino, quo tibi prohibetur nolitio non implendi Ecclesiasticum praeceptum quapropter debes ab illa voluntate cessare. & ita docet Suarez illo lib. 4. cap. 26. num. 11. § 12. Salas de leg. disp. 9. sect. 2. num. 33. Bonacina disp. 1. q. 1. punc. 10. fine Sanchez. lib. 1. cap. 13. num. 14. Ex quo patet solutio ad illam interrogacionem, an collater peccatum committas audiens Missam, vel recitas horas intentionis non satisfaciendi: si enim nulla alia Missa tibi restaret audienda, neque tempus, in quo iterum posses horas canonicas recitare, sine dubio peccares non quidem in re, sed in effectu quia scilicet affectum habes non satisfaciendi praeceptum Ecclesiasticum: at si restaret alia Missa & tempus superfluit iterum recitandi, & haberes voluntatem audiendi illam Missam & iterum horas recitandi nullum peccatum committis: & ita teser Suarez supra. & Sanchez num. 14. § 15.

14. Neque obstant argumenta pro prima sententia.

Ad primum dico, praecepti satisfaciendum, qua talis est liberum esse debere: neque hinc libertari oblati nullius satisfaciendi praecepto procedens ex ignorantia, si de facto datur absoluta libertas exsaudiendi quidquid praeceptum est.

Ad secundum concedo actum non operari ultra intentionem agentis, sed quando voluntatem habes audiendi Missam, & non satisfaciendi praeceptum duplum voluntate habes, aliam in officiis non satisfaciendi: & que ex ignorantia procedit, aliam officiam satisfaciendi: in concursu autem huius duplicitis, voluntatis vincit voluntas efficax, utpote principalior.

Secundo respondeo actuam non operari ultra intentionem agentis, quando ab ipso pendet actus & effectus: at satisfaciendi praecepto, si semel exequaris, quidquid tibi praeceptum est, non est in tua potestate.

Ad tertium concedo executionem praecepti esse executionem rei debita, non tamen esse necessarium, ut à te procedat formaliter, ut debita, quia praeceptum non obligat, ut formaliter intentionem obedienti habetas, sufficit, si à te procedat, quia debita est, & licet illa actio numero absoluta non sit debita quia tamen prima eti debita est. Huic modo operanti non obstat affectus illius tuus in officiis non satisfaciendi praeceptio, cum quia procedit ex ignorantia, quia credis non satisfaciendum & praecepito, quia non destruit. At cum esset accep- pondi quidquid tibi mandatum est. Eodem modo Deus acceptat illud opus accepit, inquam illud opus tanquam debitum: & sic in te debet, non tamen tangamus debitum in tuo officiis in officiis.

Ad confirmationem de Missa debita ex voto & instrumento responder Sust. lib. 4. de horis canonicas c. 2. n. 2. Si audias voluntate non satisfaciendi voto, sed intendas aliam Missam audire, ut voto satisfacias itac te prorogate voto vel nouum votum facere, quia cum obligatio voti à te dependeat, potes pro liberto illam tibi de novo imponeas: at obligatio praecepti Ecclesiastici cum à superiori voluntate oritur neque in tua potestate sit illam protegare: si semel illi satisfecisti nihil manet satisfaciendum: & hoc est probabile, sed probabile est, quod dicit Sanchez. lib. 1. in Decal. cap. 13. fine num. 18. ut integrè satisfacisse voto quamcumque habetas intentionem alio opere satisfaciendi, quia vere praeflas quidquid voulisti. neque tu cum illam voluntatem habes non satisfaciendi voto per illud opus, intendis de novo vovere tibi poscas, sed solum intendis priori voto per aliud opus à te faciendum satisfacere. Ergo si iam satisfecisti, nihil restat tibi satisfaciendum.

Ad exemplum de penitentia iniuncta distingui potest vel offens Missam pro animo, vel in tuorum peccatorum satisfactionem. Si in tuorum peccatorum satisfactionem, etiam non habebas animum satisfaciendi obligationis tibi imposita, integrè satisfacis, quia officia quidquid tibi est mandatum, & ita docet Sanchez. num. 17. At si in satisfactionem peccatorum amici offeras, videris non satisfacere, qui non praeflas, quidquid tibi mandatum est, cum non solum mandatum est Missam audire, sed agire in satisfactionem tuorum peccatorum quia pro tuis, & non pro alienis peccatis Missam in penitentia iniuncta est. Verum si Confessarius explicitib; tibi non praecepit pro tuis, & peccatis Missam offerre, sed absolute Missam iniuncta in penitentia, existimo esse fatus probabile te satisfacere praecepto penitentia audiendo Missam: quantumvis pro animo offeras, quia officia quicquid tibi mandatum est. Offera autem pro tuis peccatis, non iniunctur in penitentia, nam licet pro tuis peccatis opus penale sit iniunctum, poterat iniungi ut illud pro animabus purgatori offeras, item aliud est finis praecepti aliud res praecepta. Fatoe, inquam, penitentiam iniungi, ut tuis peccatis satisfacias, non tamen satisfactionem tuorum peccatorum cadere sub praecepto, quia non est materia praecepti, sed finis praecepti alias si in statu mortalis peccati penitentiam adimpleres, praecepto non celeberis satisfacisse: quod est contra communem sententiam.

Ad exemplum de debito iam dictum est in superiori diffin- cultate non extingui liberali donatione. quia ex debito non debet donatio, sed solutio.

Ad ultimum. Concedo leges obligare subditos, ut illis satis-

faciant, & consequenter, ut habeant voluntatem satisfaciendi quam tamen habet quicunque rem praeceptam excusat, nisi ex ignorantia ipse credat non habere.

P V N C T V M XVIII.

An actu, qui sit peccatum, possit legi, vel praecepto satisfieri.

1. Propositur dubitandi ratio.

2. Operæ ex bono, citiata tamen aliqua circumstantia satisfieri præcepto potest.

3. Satisfit rationis dubitandi.

4. Si ex voto, aut penitentia tenebas Missam audire, vel elemosynam facere & ex fine vanitatis hac præstes voto, & penitentia satisfaci.

1. Ratio dubitandi est quia omne præceptum est de operæ ex bono. Ergo vt ei, si sat opus bonus debet excipi, quia debet excipi opus, quod est imperatum. Ergo non potest fieri si sat opere malo, quia opus malum non est imperatum. Neque subdicit sicas præcepto satisfieri debere opere bono ex le, non tamen est necessarium esse bonum ex circumstantiis; auditio enim Missa & largitio elemosynæ bona sunt illaque videtur præceptio Missa & elemosyna satisfiri, etiam si ob præceptum finem videntur. Non inquam, oblatas, quia si opus externum præceptum, oblatæ vitiatio est, & peccatum; sed de peccato nunquam est præceptum. Ergo illa auditio Missa & elemosyna non sit iatis præceptum, quia non est opus præceptum, et consumari potest ex regulis, & xtra Regule, & facit, & video iam non facit. Ergo à fortiori non facit præceptum, qui malo sine facit.

Secundo confirmo ex I. non dubium, C. de legib. & I. contra legem ff. 10. vbi dicitur, In legem delinqit, qui legi verba amplectens contra legis nititur voluntatem, & intentionem. Sed si quis omnis legis est facere subdolis bonos, & Deo obsequens, qui non oblati manifeste actus vniuersus etiam ex circumstantia extinximus. Ergo. Et ita tenet Anton. 2. part. 2. cap. 1. o. 2. vbi dicit non satisfacere præcepto audiendi Missam, qui accedunt ab Ecclesiast. vi. videantur, vel videantur ab amatoibus suis, sed debent (ai) accedunt ad orandum. & tunc à se remouere debent cogitationes temporales ad Deum orandum contentie Major. iv. 4. ff. 15. q. 3. post pug. princ. Adrian. 4. vbi de confessione. q. 5. sub. 4. Cathol. 1. dist. 1. q. 2. & 2. dist. 17. q. 1.

2. Nihilominus secunda est ut certa communis sententia operæ, inquam ex se bono viciatis tamen ex fine vel ex alia circumstantia extinxisca fieri sati possit præceptio humano; quia præceptum humana; solum imperat actus substantianam non modum, qui nec clavis non est ad eum exteriorum honestatem. Tum quia actus si factus pertinet sufficiens ad cultum Dei extrinsecus, & ad re. clam Ecclesiæ & reipublicæ gubernationem: modus autem alius operandi extinxit eos, eti maxime sic interior, per accidentem esti operi præcepto & forte extra homanam iniunctio est. Ergo quemque ille sit: obstat non potest executioni operis præcepti.

Dixi legem & præceptum imperare actus substantianam non modum qui non sit necessarius ad substantianam actus præcepti, nam aliquando aliquis modus pertinet ad substantianam præcepti, & tunc non solum res extinxit per se, sed vestita illo modo mandatur. Exempli causa, mandatur aliqui recitatio horarum, consequenter mandatur intentio coledi Deum, & attentione requiri ad orationem, quia sine hac intentione, & attentione, non est recitatio, quia vera sit v. benedict. Suarez tom. 2. de relig. 4. c. 26. item mandatur aliqui sacramentum confessionis recipere simul mandatur intentionem habere illud recipiens dolorem de peccatis confessis: quia sine his non recipiet sacramentum. Aliquando vero modus est extinxit operi præcepto. Verbi gratia præceptio audiendi Missam, dansi elemosynam communicandi, extinxit res extinxit v. gloria. Quocirca si vanam gloriam vel supremum amorem audias faciem, elemosynam tribus communices satisfactis præceptio quia res præceptam exequis. Non enim ex vi talis præcepti prius finis adiunctus prohibetur, sed aliunde & ira temet. Naurart. cap. 21. n. 7. & in encycl. de orat. c. 20. n. 2. 9. Almain. dist. 18. quest. unica circa finem Scto lib. 2. de infil. quaf. 3. art. 9. & 4. distin. 13. q. 2. art. 1. in fine Suarez lib. 2. de legib. cap. 19. n. 6. Sanchez. lib. 1. in Decalog. cap. 14. n. 1. Azor tom. 1. lib. 7. cap. 6. q. 1. Couarr. cap. alerna mater. 1. part. 8. 5. num. 1. vesp. præter. bsi. Bonacina disp. 1. de legibus. g. 1. punc. 9. n. 1. & seqq.

3. Neque obstat ratio dubitandi. Fatoe inquam auditionem Missæ & elemosynam ob finem præceptum vitiolam est, sed non est vitiolam intinxit sed extinxit. vitiolam autem extinxit non obstat præcepti satisfactionis quia non obstat quoniam auditio Missæ & elemosyna de se bona sit quæ solum est materia præcepti.

Ad